

“1919 yılı Mayısının 19’uncu günü Samsun’a çıktım.

Genel durum ve görünüş: Osmanlı Devleti’nin içinde bulunduğu topluluk, Dünya Savaşı’nda yenilmiş, Osmanlı ordusu her yanda zedelenmiş, koşulları ağır bir ateşkes anlaşması imzalanmış.

Büyük savaşın uzun yılları boyunca, ulus yorgun ve yoksul bir durumda...

Padişah ve halife olan Vahdettin, soysuzlaşmış, kendini ve yalnız tahtını koruyabileceğini umduğu alçakça yollar araştırmakta...

Ordunun elinden silahları ve cephanesi alınmış ve alınmakta...

İtilaf devletleri, ateşkes anlaşması hükümlerine uymayı gerekli görmüyorlar.”

Atatürk, Samsun’a çıktığındaki durumu, Söylev’inde böyle anlatmaya başlıyor.

Sonra kısa bir durum tespiti yapıyor ve kurtuluş çaresi olarak şunu söylüyor:

“Efendiler, bu durum karşısında tek bir karar vardı.

O da millî hakimiyete dayanan kayıtsız şartsız, bağımsız yeni bir Türk Devleti kurmak.”

İngilizlerin rapor yazma yetkisindeki Baş Tercümanı Ryan ise, Türkiye’de nasıl bir yönetim olması gerektiğini, yine aynı yılın, yani 1919’un 25 Aralık tarihini taşıyan raporunda, şöyle belirtiyordu:

“Amacımız bölmek ve hükmetmek olmalıdır.

Biz gerçek ideali “din”miş gibi davranacak, çıkarıcı bir grubu idareci olarak takdim etmeye çalışacağız.”

Sayın Başkonsolosum,

Değerli Gençler,

Değerli Dostlarımız,

Değerli Üyelerimiz,

hoş geldiniz, şeref verdiniz.

19 Mayıs 1919 Türk Bağımsızlık Savaşının doğum günüdür. Mustafa Kemal Paşa’nın Türk Kurtuluşunu örgütlü bir şekilde başlatmak için Samsun’da Anadolu topraklarına ayak bastığı tarihtir.

1. Dünya Savaşından yenik çıkan Osmanlı, 30 Ekim 1918’de, Mondros Ateşkes Antlaşmasını imzaladı. Antlaşma, bir işgal antlaşması olarak uygulandı. İşgalcilerin Donanmaları ve askerleri İstanbul’daydılar. Fransızlar Adana’yı, İngilizler Urfa, Maraş ve Antep’i işgal ettiler. Mustafa Kemal Paşa’nın Samsun’a çıkışından 4 gün önce 15 Mayıs 1919’da Yunan ordusu İngilizlerin teşviki ve İtilaf Devletlerinin onayıyla İzmir’e çıkarılmıştı. Antalya ve Konya’da İtalyan birlikleri, Merzifon’la Samsun’da İngiliz askerleri bulunuyordu.

Osmanlı Padişahı Vahdettin, Samsun ve çevresindeki orduya bir müfettiş arayışındaydı. Bu müfettişin, ya da komutanın görevi, Anadolu’da bir direniş başlatmak değil, İngilizlerden alınan talimat gereği, işgal güçlerine karşı bölgede oluşan Türk direnişini etkisiz hale getirmek, düşmana direnenleri susturmak, dağıtılmamış Türk ordularını dağıtmak ve halkın elindeki silahları toplamaktı.

Mustafa Kemal Paşa, o görevin kendisine verilmesini sağladı. Samsun’a çıktıktan sonra da, Türk direnişini önlemek yerine, müfettişten beklenen görevin tam tersini yaptığı için, yani Milli Kuvvetleri işgalci emperyalizme karşı örgütlediği için, İstanbul’a geri çağırıldı, dönmeyince de bir ay dolmadan, 8 Haziran 1919’da geri çağırıldı, iki ay dolmadan, 8 Temmuz 1919’da görevinden alındı.

Mustafa Kemal’in şifreli mesajlarındaki kod adı “Nuh”tu. Bilmiyoruz, belki emperyalistlerin işgalini “tufan”a, Bandırma Vapuru’nu da “Nuh’un gemisi”ne benzetiyordu.

Mustafa Kemal Paşa’nın, padişah Vahdettin tarafından idam fermanı onayladığında, 24 Mayıs 1920’de, O’nun Samsun’a çıkışının üstünden yalnız 1 yıl 5 gün geçmişti.

Atatürk'ün "Benim doğum günüm" dediği 19 Mayıs, ruhunda tam bağımsızlığı barındırır. Ama 19 Mayıs, sömürgecilğe, tutsaklığa karşı, dünyadaki ilk "tam bağımsızlık" savaşının başlangıcı olduğu kadar, saraylardaki sultanların kişisel egemenliğinden ulusal egemenliğe geçişin de başlangıç tarihidir. İki boyutlu bir başkaldırıdır.

19 Mayıs'ta siyasi, mali, ekonomik, hukuki, askeri, kültür gibi her alandaki tam bağımsızlık ve sultana karşı "milli egemenlik" Samsun'a ayak bastı.

Amasya Genelgesi'nde "Milletin bağımsızlığını yine milletin azmi kurtaracaktır" dedi.

1920'de, "Meclis'in üstünde hiçbir güç ve kuvvet yoktur" dedi.

20 Ocak 1921'de, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda (1921 Anayasasında) "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" dedi.

Sonra, 30 Ağustos 1922 Zaferi. İşgalcilerin yenilip, perişan olup, denize dökülüşü.

Mustafa Kemal Atatürk'e göre "Hiçbir zafer amaç değildir. Zafer, ancak kendisinden daha büyük olan amacı elde etmek için gereken en belli başlı araçtır." Öyleyse kurtuluştan sonra kurulacak ve ilkesi "Yurtta Barış, Dünyada Barış" olacak olan Cumhuriyetin amacı "süngü zaferleri değil, ekonomi ve ilim zaferleri olmalıydı."

1 Kasım 1922'de saltanat kaldırılıp "tek adam" otoritesine son verildi.

8 Kasım 1922'de, Türk heyetinin Lozan Konferansı için İstanbul'dan yola çıkışından 9 gün sonra, 17 Kasım 1922'de Osmanlı Padişahı Vahdettin "Müslümanların Halifesi" sıfatıyla işgalci İngilizlerin Malaya Zırhlısına binip yurttan kaçtı.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edildi.

Mustafa Kemal, daha 17 Şubat 1923, İzmir İktisat Kongresinde: "Tam bağımsızlığı sağlayabilmek için tek gerçek güç, en güçlü temel kesinlikle ekonomidir." diyordu. Ekonomi bir an önce düzeltilmeli, yurttaşın gelir düzeyi, kendisine olan özgüveni yükseltilmeliydi. Vatandaş, çaresiz ve muhtaç olarak, bir daha kolayca tek kişinin peşinden sürüklenir duruma düşmemeliydi.

Cumhuriyetle birlikte Orta Çağ'ı yaşayan bir din ve tarım toplumunda devrim yapıldı. Devletin temeli adalet oldu, tarafsız hukuk oldu. Artık en gerçek yol gösterici bilim ve akıl olmalıydı. Türkiye Cumhuriyetinde kul olmayan, bilimsel düşünen, sorgulayan akla sahip, özgür insanlar yetişmeliydi.

İşte 19 Mayıs bütün bunların başlangıcı olan gündür. Bugün tüm Cumhuriyet devrimleriyle beraber Türk Aydınlanması, laiklik, kadının insanlık onuruna yakışan hakları, çağdaşlaşma ve demokrasi Samsun'a ayak bastı.

"Mustafa Kemal, bu görkemli uygarlık tasarımının hem düşünürü, hem örgütleyicisi hem de uygulayıcısıydı."

(¹)

Samsun'dan Havza'ya geçerken yorgun, harap otomobil arıza yaptı. Beklemek karakterine uymaz. Yürürken, Gençlik Marşını söylemeye başladı. "Dağ başını duman almış / Gümüş dere durmaz akar / Güneş ufuktan şimdi doğar / Yürüyelim arkadaşlar!"

Daha sonra: "Ben Türk ufuklarında bir gün er geç güneşin doğacağına, bizi ısıtacağına, bize güç vereceğine o kadar emindim ki bunu adeta gözlerimle görüyordum" diyecekti.

Ahmet Taner Kışlalı'nın sözleriyle: "Kemalizm geçmişin bekçiliği değil, geleceğin öncülüğüdür."

Bugün, Türk Bağımsızlık Savaşının doğum gününü, gençlere armağan edilen onurlu bir başlangıcın 103'üncü yılını kutluyoruz.

19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramımız Kutlu Olsun.

Mehmet Serdar Temur

(¹) Özer Ozankaya, 19 Mayıs: Mustafa Kemal'i ATATÜRK Katına Yücelten Uygarlık Yolculuğu, 20 Mayıs 2008, İlk Kurşun